

Як методично правильно організувати самотійну діяльність дошкільників

Згідно сучасних вимог щодо організації життєдіяльності дітей в дошкільному закладі в режимі дня кожної вікової групи передбачений час на самотійну діяльність дітей. Вихователю слід пам'ятати, що коли дитина просто вільно переміщується груповим приміщенням з кутка в куток, не знайшовши собі заняття за інтересами, то час для неї проходить спонтанно, безпланово та безрезультатно. По відношенню до дитини – це не гуманно, а по відношенню до вихователя – безвідповідально та не професійно. Час перебування дітей в дитячому садку має щоденно плануватися педагогами досить виважено і розумно, і кожній дитині протягом дня слід приділяти максимум уваги.

Організовуючи самотійну діяльність дітей в ЗДО, у осередках дитячої активності чи поза ними, вихователю варто пам'ятати, що активність кожної дитини (фізичну, пізнавальну, мовленнєву, художньо-естетичну, соціально-моральну, емоційно-ціннісну, креативну) треба регламентувати домірно, тобто кожний дошкільник має повністю реалізувати протягом дня свою потребу в активній творчій діяльності.

Організовуючи самотійну діяльність дітей (вранці перед заняттями, у вільний від занять час, на першій чи другій прогулянці, у вечірні години тощо), педагогу варто враховувати такі поради:

- починаючи організовувати самотійну діяльність дітей, необхідно представити їм повний набір можливих справ та завдань, розповісти про їх особливості та значимість, постійно поповнюючи осередки діяльності дітей новими атрибутами чи видозмінюючи їх;

- обговорити з дітьми вимоги до певних видів діяльності чи окремі правила, яких слід дотримуватися, працюючи у тих чи інших осередках дитячої активності. Ці правила мають бути відомими і ставитися до всіх дітей в однаковій мірі, і вимагати їх дотримання кожною дитиною слід постійно – тоді у неї виробляється стала звичка: брати з дозволу, гратися обережно, не кидати, гортати сторінки охайно, ділитися з друзями, домовлятися про свої ролі, прибирати робоче місце, ставити на місце тощо;

- варто додатково мотивувати самотійну діяльність дітей. Наприклад, прибирання у столах чи шафках для роздягання, як правило, не викликає у них особливого ентузіазму, але одночасний пошук «секретику» обов'язково зацікавить маленьких дослідників;

- вихователь має наголосити, що кожна дитина може займатися тим, що їй до вподоби (варто ще декілька разів назвати всі можливі справи);

- ☐ запропонувати кожній дитині вголос повідомити про своє рішення та вибір і спробувати його пояснити;
- ☐ варто також повідомити дітям, що кожний з них може пізніше відмовитися від свого першого задуму і займатися іншою справою, але бажано, щоб кожна розпочата справа була завершеною;
- ☐ вихователь має обов'язково контролювати зміст вибору дитини, заохочувати її, спонукати обирати складніші завдання чи допомогти іншим у завершенні справи;
- ☐ час від часу треба звертати увагу на вимоги та правила щодо виконання завдання дітьми;
- ☐ в процесі діяльності вихователь має демонструвати дитині свій інтерес та підтримку, впевненість у її можливостях, висловлювати оптимістичну позитивну випереджуючу оцінку;
- ☐ після закінчення роботи вихователь заохочує дітей до самого оцінювання, вдаючись до запитань: «Чи задоволений ти результатом (роботою)? Що тобі подобається в цій роботі, а що ні? Хто тобі допомагав? Чи зможеш зробити краще наступного разу? Які були у тебе труднощі?»

Отже, підсумовуючи вищесказане, слід наголосити, що для належної організації самостійної діяльності дітей вихователі мають постійно дбати про збагачення предметно-ігрового розвивального середовища в групі, продумувати власне місце і роль у діяльності кожної дитини. Тривалість самостійної діяльності дітей може бути від кількох хвилин до години і більше. Дитина протягом дня може неодноразово повертатися до обраної справи. Це можуть бути:

- ☐ театралізована діяльність (ігри-драматизації, інсценівки, розігрування театрів);
- ☐ мовленнєва діяльність (бесіди, читання художніх творів, розповідання з показом ілюстрацій, переказування, робота з картинками, з книжкою);
- ☐ образотворча діяльність (малювання, ліплення, аплікація);
- ☐ ігрова діяльність (сюжетно-рольові, дидактичні, настільно-друковані, конструктивно-будівельні, рухливі ігри);
- ☐ музична діяльність (гра на дитячих музичних інструментах, музично-дидактичні ігри та вправи, танцювальні рухи);
- ☐ трудова діяльність (трудові доручення, ручна праця, праця в куточку природи, господарсько-побутова праця);
- ☐ дослідницько-пошукова діяльність (досліди, експерименти);

□ логіко-математична діяльність (ігри-головоломки, кросворди, ребуси, лабіринти, вирішення логічних завдань та інше).

Керівництво самостійною діяльністю дітей з боку вихователя, в залежності від ситуації, може бути як безпосереднім, так і опосередкованим. В той час, коли діти зробили свій вибір і активно зайнялися справою за бажанням та інтересами, вихователь має можливість проводити індивідуальну роботу з вихованцями з різних розділів програми, сфер життєдіяльності, опосередковано спостерігаючи за заняттями всієї решти дітей.

Постійний контроль, вказівки, обмеження, необґрунтовані правила, докори, негативна оцінка діяльності дитини з боку вихователя можуть зашкодити її особистості у виробленні оціночного ставлення до себе, своїх можливостей.

Для організації самостійної діяльності дітей в календарному плані освітньої роботи вихователі мають обов'язково зазначати умови, за яких вона буде проводитись (матеріали, атрибути, ігри, обладнання, посібники тощо), тобто створити «ситуацію успіху» для кожної дитини у всіх центрах розвитку.

Роль помічника вихователя в організації самостійної діяльності дітей, які не зайняті на основному занятті

Сьогодні помічник вихователя вже не розглядається лише як технічний працівник чи наглядач, а як працівник закладу дошкільної освіти, що бере участь в організації освітнього процесу (згідно зі ст. 27 Закону України «Про дошкільну освіту»). Коли з однією підгрупою вихователь проводить заняття, то за другою підгрупою помічник вихователя не лише наглядає, а й організовує посильну діяльність дітей, зміст якої завчасно продумує вихователь: читання та розповідання казок, розгляд ілюстрацій, предметних чи сюжетних картинок, участь у настільно-друкованих іграх, розмальовування зображень, а також залучення дітей до елементарних побутових дій (наприклад, упорядкування речей у шафах).

Доцільно планувати форми роботи з дітьми, які не залучені до заняття, так, щоб вони були пов'язані з темою заняття та тематикою тижня. По завершенню виконання завдання такими дітьми вихователю варто оцінити результати їх роботи та похвалити їх за старанність і за те, що вони не заважали працювати іншим.

Варто наголосити, що другу підгрупу, по можливості, може взяти на заняття інший спеціаліст ЗДО: інструктор з фізкультури, практичний психолог, логопед тощо. Однак, недопустимо просто відправляти помічника вихователя з дітьми в роздягальню, або у спальню без усякого вмотивованого виду діяльності, аби лише вони не заважали вихователю у проведенні основного заняття з першою підгрупою дітей.

При плануванні спеціально організованих ігор-занять з дітьми раннього віку, і не тільки, можна використовувати такий варіант організації навчання дітей:

- ☐ поки вихователь займається з молодшою підгрупою, старші граються і готуються до заняття під наглядом помічника вихователя;
- ☐ потім вихователь працює зі старшою підгрупою, а молодші граються і допомагають помічнику вихователя підготувати матеріал до наступного заняття;
- ☐ педагог знову займається з малятами, залишаючи старших під наглядом помічника;
- ☐ потім малята збираються на прогулянку з помічником, а вихователь проводить друге заняття зі старшою підгрупою;
- ☐ після заняття педагог виходить з молодшою підгрупою на прогулянку, а старша підгрупа під наглядом помічника починає одягатися.

Однак, організація навчання дітей за підгрупами може бути ефективною лише за умови активної участі в ньому помічника вихователя і чіткого розподілу обов'язків між помічником і педагогом. Вихователь повинен щоразу продумувати і планувати етапи цієї співпраці, готувати необхідний для кожного заняття добір дидактичного матеріалу.